



# Üstökösök

Észlelő	Észlelés	Műszer
Balogh Zoltán (Hajdúböszörmény)	3f	8 L
Berkó Ernő (Ludányhalászi)	23f	8 L
Csukás Mátyás (Nagyszalonta, RO)	4	8x30 B
Dobra Szabolcs (Székesfehérvár)	5	30 T
Farkas István (Duanújváros)	2f	3,4/280t
Farkas László (Budapest)	2f	5,6/500t
Friss Sándor (Debrecen)	4f	15 T
Gielér Zoltán (Verőce)	1f	4/105t
Gulyás Krisztián (Veresegyház)	1	6 L
Gyurman Tibor (Dabas)	1f	2,8/200t
Horváth Tibor (Hegyhátsál)	8f	2,8/200t
Kósa-Kiss Attila (Nagyszalonta, RO)	5	6,3 L
Kovács Tibor (Kisújszállás)	2f	2,8/45
Kovács Zsolt (Vecsés)	1	10,6 L
Lantos Zsolt (Budapest)	3	20x60 B
Pócsai Sándor (Dávod)	3f	4/200t
Sánta Gábor (Kisújszállás)	3	5 L
Simonkay Ferenc (Zalaegerszeg)	2f	4,5/300t
Szítkay Gábor (Lipcse, D)	9f	15,5 L
Tuboly Vince (Hegyhátsál)	3 + 6f	30 T
Vingler Béla (Győrújfalú)	6f	30 T
Dr. Zseli József (Nagyvenyim)	1f	2,8/200t

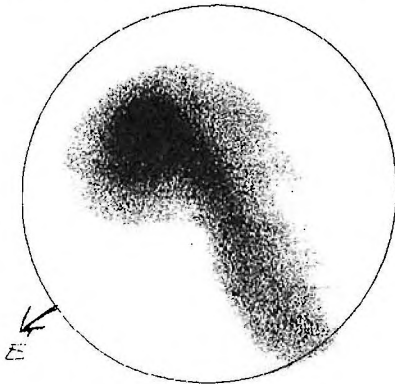
Májusban 9 észlelő 20 vizuális és 9 fotografikus megfigyelést készített a Hale-Bopp és a Meunier-Dupouy-üstökösökről. Az észlelőlistán szerepel még 52 áprilisi és 12 márciusi fotó, valamint 4 illetve 1 vizuális megfigyelés. A két említett üstökös mellett megkezdjük az elmúlt hónapokban felgyülemlett adósságaink törlesztését.

## C/1995 O1 (Hale-Bopp)

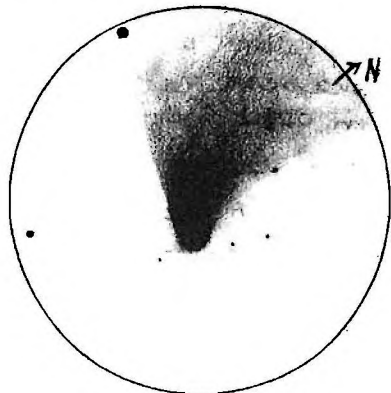
Az északi féltéken élők számára május közepén befejeződött a 22 hónapon át tartó Hale-Bopp láz. A végső mérleget még nem készítettük el, de az elmúlt két év rovatai alapján nagyjából száz észlelő ötszáz vizuális és kétszáz fotografikus megfigyelését jutattuk el rovatunkhoz!

Már május 2-án este is csak 10°-12°-os magasságban látszott, ami rányomta bélyegét az üstökös látványára. Már csak a legfényesebb tartományokat lehetett megfigyelni, de ezek látványát is jelentősen befolyásolta az ég állapota. A kóma belsejében látszó burkokat Dobra Szabolcs látta utoljára 2-án este. Az egy hónappal korábbi állapottal ellentétben a nucleus nem a három félkör alakú ív középpontjában, hanem egyik végüknél helyezkedett el. Az átalakulást valószínűleg a Föld-üstökös helyzet változása okozta. A kóma méretét 15' körülire becsülték észlelőink, ami az égítet 270 millió km-es távolságában 600 ezer km-es valós méretet jelent. Mindenki

megemlítette, hogy a kómát, akárcsak februárban, a porcsóva felé görbülő, csepp alakú, fényesebb rész uralja. Lantos Zsolt és Sánta Gábor is több szökőkútszerű anyagsugarat látott melyek a nucleus Nap felőli oldalán indultak, majd hátrahajlottak a porcsóva irányába. Az egyik ilyen szálban látott Lantos 9-én egy csomót, mely a nucleustól  $20^{\circ}$ – $30^{\circ}$ -ra, PA 30 irányban mutatkozott.



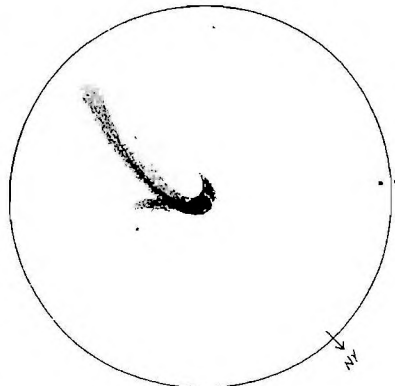
1997.05.02. 19:20–19:45 UT  
30 T, 80x (Dobra Szabolcs)



1997.05.05. 19:10–19:45 UT  
10x50 B (Sánta Gábor)

Május 2-án, a kiváló átlátszóságnak köszönhetően Dobra még látta a 6 fokos ionsóvát, de később mindenki csak a széles, ÉK irányba mutató porcsóváról ír. Hosszát általában  $2^{\circ}$ – $3^{\circ}$ -ra becsülték, nyílásszöge pedig elérte a  $80^{\circ}$ -ot, ám sokszor csak a fényesebb keleti része látszott.

A fényességbecslések meglepően jól egyeznek, mindenki  $1^m,5$ – $2^m$  közötti értéket említ, ami a légköri fényelnyelésre korrigálva  $1^m$ -s fényességet jelent. A déli féltekén észlelők szerint a hónap végén már csak  $2^m$ -s, a kóma  $10'$ -re zsugorodott és a csóva is maximum  $3^{\circ}$  hosszán követhető. Hazánkból Lantos Zsolt látta utoljára 19-én, amikor már csak binokulárral lehetett megpillantani az  $5^{\circ}$  magasan látszó csóvás égi vándort.



1997.05.09. 19:00–19:25 UT  
20x60 B (Lantos Zs.)

### C/1997 D1 (Mueller)

Az üstökös felfedezéséről és várható életútjáról előző számunkban már beszámoltunk, így csak az észlelések vannak hátra, melyek kivétel nélkül Szitkay Gábor 44,5 cm-es Dobson-távcsövével készültek Ráktanyán. Sárneckzy Krisztián és Szentaskó László pillantotta meg először március 8-án hajnalban. A  $\gamma$  UMa-tól másfél fokkal

délre látszó, 380 millió km-es távolságban tartózkodó égitestnek 1'-es, közepesen sűrűsödő kómája volt. Az összfényességet 13,7 ill. 14,0 magnitúdra becsülték. Másnap Bakos Gáspár is feliratkozott az észlelők közé. Az eddigi utolsó megfigyelés e sorok írójának érdeme, aki április 2-án ismét ráakadt a 13<sup>m</sup>,8-s, 50" átmérőjű objektúra.

Június végén eltűnt a Nap sugaraiban, de ősztől ismét elérhető lesz az egyre fényesedő kométa. Az év utolsó hónapjaiban fényessége eléri a 11<sup>m</sup>-t, így kisebb távcsövekkel is elérhető lesz az égi egyenlítő közelében tartózkodó üstökös.

## **C/1997 J2 (Meunier-Dupouy)**

Mivel az üstökös története igen szorosan összefonódik a C/1997 J1 (Mueller) üstökös krónikájával, összefoglalónkat is ezzel az égitesttel kezdjük. Jean Mueller vette észre a 14<sup>m</sup>-s foltot egy olyan 40 perces IIIa-J lemezen, mely a második Palomar Sky Survey keretében készült a 48"-es Palomar-hegyi Schmidttel. A május 3-ai felfedezés bejelentése után számos CCD-vel felszerelt amatőr és profi távcső irányult az üstökösre, hogy a minél több pontos pozíciómérés alapján meghatározzák az égitest pályáját. Ez történt május 7-én este is, amikor a francia Michel Meunier az üstökösre irányította 20 cm-es reflektorát. Az elkészült képeken azonban nem csak egy diffúz folt változta a helyzetét, hanem kettő! Bár az egymástól 6'-re lévő égitestek egy irányba mozogtak, sebességük láthatóan különbözött, így nem lehetett arról szó, hogy az 1997 J1 leszakadt darabja került CCD végre. Véletlenek sorozata folytán egy új üstökösbe botlott a szerencsés gall, aki kifogta azt a ritka eseményt, amikor két üstökös látszólag 6'-re megközelíti egymást. Két és fél órával később hasonló módon Philippe Dupouy is észrevette az üstököt, melyet Meunier-Dupouy névre kereszteltek. Nem volt ilyen szerencsés a holland G. Comello, aki 30 cm-es reflektorával vizuálisan is észlelte az üstököt, de azt gondolta, hogy az 1997 J1-et látja! Csak a felfedezés bejelentése után gondolkozhatott el azon, milyen apróságokon múlik egy üstökösfelfedezés...

A pályaszámítások szerint csak jövő tavasszal fogja elérni 450 millió km-es távolságban húzódó napközelpontját, így még sokáig fog munkát adni a nagyobb távcsövel rendelkező amatőröknek. Mivel vizuális észlelések szerint fényessége 13<sup>m</sup> körüli, abszolút fényessége 3<sup>m</sup>, ami meglepően magas. Ezért bár messze lesz tőlünk, a jövő nyáron fényessége elérheti a 11<sup>m</sup>-t.

Az eddigi egyetlen vizuális észlelés Tuboly Vince érdeme, aki május utolsó estéjén kerete fel az üstököt. A kissé elliptikus, 5'-es kóma gyenge kondenzációt mutatott (DC= 3), fényessége 13<sup>m</sup>,0 volt.

SÁRNECZKY KRISZTIÁN

## **TÁVCSÓTÜKRÖT CSATLÓSTÓL!**

**Nagy fényerejű tükrök készítése, javítása**

**Cassegrain-rendszerekhez is.**

**Csatlós Géza (1021 Budapest, Szajkó u. 4. II/7., tel: 274-3070)**